

UDK/UDC 94

ISSN 1332-4853 (Tisak)

ISSN 1848-9109 (Online)

scrinia slavonica

Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje
Hrvatskog instituta za povijest

*Annual of the Department for the History of Slavonia, Srijem and Baranja
of the Croatian Historical Institute*

svezak / *volume* 14 (2014)

Slavonski Brod, rujan 2014.

scrinia slavonica

godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje
Hrvatskog instituta za povijest

Prvi broj objavljen 2001. / *Founded in 2001.*

© Scrinia Slavonica

Uredništvo / Editorial Board:

Stanko Andrić (*glavni i odgovorni urednik / editor in chief*), Mato Artuković, Suzana Leček,
Robert Skenderović, Zlata Živaković-Kerže, Dinko Župan

Tajnik uredništva / Secretary: Marijan Šabić

Uredničko vijeće / Advisory Board:

Alojz Ivanišević (Wien), László Koszta (Szeged), Milan Kruhek (Zagreb), Damir Matanović (Osijek),
Nenad Močanin (Zagreb), Antal Molnár (Budapest), Mirko Valentić (Zagreb),
Szabolcs Varga (Pečuh), Božena Vranješ-Šoljan (Zagreb), Piotr Żurek (Bielsko-Biala)

Adresa uredništva / Address: Starčevićeva 8, HR-35000 Slavonski Brod

Tel. + fax: (385) (0)35/447-243

E-mail: info@hips.hr

Žiro-račun / Bank account: Hrvatska poštanska banka, IBAN HR7023900011400000096

Lektura i korektura / Text editing and proof reading: Slavko Sušilović

Grafički urednik / Page layout: Krešimir Rezo

Likovno rješenje korica / Cover design: Dragutin-Dado Štebih

Tisak / Printed by: Grafika d.o.o., Osijek

Naklada / Print run: 400

Cijena ovom broju / Price per issue: 84 kune

Za inozemstvo / Abroad: 15 EUR

Izdavanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske /
*The annual is published with assistance from the Ministry of Science, Education and Sports of the
Republic of Croatia.*

Radovi objavljeni u časopisa *Scrinia Slavonica* referiraju se i dostupni su u bazama /

Articles published in Scrinia Slavonica are indexed in and available at:

Historical Abstracts & Historical Abstracts with Full Text (<http://ebscohost.com>);

Central and Eastern European Online Library (<http://www.ceeol.com>);

Portal hrvatskih znanstvenih časopisa (<http://hrcak.srce.hr>).

Prijava o izdavanju časopisa *Scrinia Slavonica* ubilježena je u Uredu za odnose s javnošću Vlade
Republike Hrvatske pod brojem: klasa 008-02/01-01/793.

Slika na naslovnici / Cover illustration: Austro-ugarski vojnici na Talijanskom bojištu 1918. godine.
U sredini je Antun Medvedarović (Đakovo, 1898. - Đakovo, 1947.), po zanimanju zidar. Na poledini
je adresa na koju je fotografija bila poslana: "P. n. gosp. Josip Medvedarović, Šedivijeva ulica 20,
Djakovo, Slavonija". Pošiljatelj je uz to napisao: "Bojno polje! 21/IV 1918. Za ugodan sjet- sa Italije!
od sina!!! Antun Medvedarović". Original fotografije-razglednice nalazi se kod Antunovih potomaka u
Australiji, kojima zahvaljujemo na dopuštenju da se fotografija objavi.

Sadržaj

Géza PÁLFFY:

Izvanredan izvor o zemljopisnim znanjima ugarsko-hrvatske političke elite 16. stoljeća: popis ugarskih i slavonskih gradova, utvrda i kaštela koji su između 1526. i 1556. dospjeli u turske ruke, sastavljen za staleže Njemačko-Rimskoga Carstva 9
→ *Summary*

Fazileta HAFIZOVIĆ:

Novi podaci o vakufu/legatu Benlu-age u Đakovu 41
→ *Summary*

Rosana RATKOVIĆ:

Prisutnost derviša na području Slavonije i Srijema u vrijeme osmanske vladavine 53
→ *Summary*

Simona DELIĆ:

Slavonske inačice pjesme o djevojci-ratnici u hrvatskoj usmenoj tradiciji u komparativnom kontekstu: književno-antropološki pristup zapletu i liku 79
→ *Summary*

Dragan DAMJANOVIĆ:

Pravoslavna crkva u Šaregradu - primjer barokno-klasicističkoga *Gesamtkunstwerka* 107
→ *Summary*

Jelena ČERVENJAK i Zlata ŽIVAKOVIĆ-KERŽE:

Modernizacijska kretanja i položaj žena u gradu Osijeku na prijelazu 19. u 20. stoljeće 129
→ *Summary*

Sergej FILIPOVIĆ:

Reguliranje prostitucije u Osijeku na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće: Pravilnik o uređenju i nadziranju prostitucije iz 1896. i Pravilnik za bludilišta iz 1911. 141
→ *Summary*

- Branko OSTAJMER i Vladimir GEIGER:
Dobrotvorna djelatnost đakovačkih društava i ustanova tijekom
Prvoga svjetskog rata 159
→ *Summary*
- Vijoleta HERMAN KAURIĆ:
Kraljevska zemaljska bolnica u Pakracu - primjer gospodarskog
poslovanja velike bolnice u Velikom ratu 193
→ *Summary*
- Maja VONIĆ:
Španjolska gripa u Osijeku 1918. 217
→ *Summary*
- Aleksandar HORVAT:
Promjena imena naselja u Baranji 1922. godine
(Prilog proučavanju baranjskih ojkonima) 235
→ *Summary*
- Tomislav CAR:
Udruženje pravoslavnog sveštenstva Hrvatske u službi
komunističkog režima: Slavonska eparhija od 1947. do 1967. 253
→ *Summary*
- Janja SEKULA GIBAČ:
Raspoređivanje snaga UNPROFOR-a i (ne)provedba
demilitarizacije na okupiranom području zapadne Slavonije 1992. godine 281
→ *Summary*

Grada

- Stanislav ARTUKOVIĆ:
Pisma Ivana Kukuljevića Andriji Torkvatu Brliću u Arhivu
obitelji Brlić u Slavonskom Brodu 315
- Mica ORBAN KLJAJIĆ i Mato ARTUKOVIĆ:
Iz korespondencije Andrije Torquata Brlića 345
- Šimun PENAVALA:
Popisi "ratnih zločinaca" Okružnog povjereništva Komisije za
utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača iz Vukovara iz 1945. 399

Obljetnica

- Uz šezdeseti rođendan dr. sc. Mate Artukovića:
bibliografija znanstvenih i stručnih radova 1980.-2013.
(prir. Tatjana MELNIK i Marijan ŠABIĆ) 431

Kronika

- Znanstveni skup o “zaboravljenoj regiji” u srednjem vijeku
(Marija KARBIĆ) 441
- Prva dodjela Nagrade Podružnice mladim povjesničarima
(Stanko ANDRIĆ) 445

Prikazi i osvrti

- Lubomíra Havlíková, Peter Ivanič, Martin Hetényi: *Po stopách sv. Cyrila a Metoda: výberová bibliografía českých a slovenských prác za roky 1945 – 2011 = In the footsteps of St. Cyril and Methodus: selective bibliography of works from Bohemia and Slovakia published in 1945 – 2011*, Nitra, 2013. (Marijan ŠABIĆ) 449
- Tibor Neumann (prir.): *A Szapolyai család oklevéltára I. Levelek és oklevelek (1458-1526) / Documenta Szapolyaiana I. Epistulae et litterae (1458-1526)*, Budapest, 2012. (Stanko ANDRIĆ) 451
- Izabrana dela Mite Kostića*, sv. I-III, prir. Vlastimir Đokić, Zagreb, 2010.-2013. (Ivana HORBEC) 458
- Dubravka Božić Bogović: *Rođenje, brak i smrt - stanovništvo južne Baranje u 18. stoljeću*, Beli Manastir, 2013. (Milan VRBANUS) 466
- Matija Pavić i Milko Cepelić: *Josip Juraj Strossmayer, biskup bosansko-djakaovački i sriemski. God. 1850.-1900.*, 3. izd. [pretisak], ur. Petar Strgar, prir. Mirko Čurić et al., Đakovo, 2013. (Branko OSTAJMER) 469
- Zoran Grijak, Stjepan Čosić: *Figure politike. Lujo Vojnović i Robert William Seton-Watson*, Zagreb, 2012. (Dinko ŽUPAN) 471
- Carl Bethke: *(K)eine gemeinsame Sprache? Aspekte deutsch-jüdischer Beziehungsgeschichte in Slawonien, 1900 – 1945*, Berlin, 2013. (Vladimir GEIGER) 474

Ivo Pilar: <i>Svjetski rat i Hrvati</i> , Zagreb, 2014. (Zlata ŽIVAKOVIĆ-KERŽE)	477
Filip Hameršak: <i>Tamna strana Marsa: hrvatska autobiografija i Prvi svjetski rat</i> , Zagreb, 2013. (Luka PEJIĆ)	478
Filip Hameršak: <i>Tamna strana Marsa: hrvatska autobiografija i Prvi svjetski rat</i> , Zagreb, 2013. (Zlata ŽIVAKOVIĆ-KERŽE)	480
Vinko Juzbašić: <i>Bošnjačani u Prvome svjetskom ratu. Zapisi, dokumenti i predaja potomaka</i> , Bošnjaci, 2013. (Branko OSTAJMER)	482
Daniel Zec: <i>Josip Leović (1885. – 1963.): osječki slikar, grafičar i kipar</i> , Osijek, 2013. (Zlata ŽIVAKOVIĆ-KERŽE)	484
Peđa Radosavljević: <i>Odnosi između Jugoslavije i Svete Stolice 1963-1978.</i> , Beograd, 2012. (Domagoj TOMAS)	485
Davor Marijan: <i>Obrana i pad Vukovara</i> , Zagreb, 2013. (Mladen BARAĆ)	489
Dejan A. Milić: <i>Noć duga godinu dana: vinkovački ratni igrokaz 1990-1991.</i> , Beograd, 2009. (Šimun PENAVA)	492
Zvonimir Šeparović: <i>Hrvatska tužba protiv Jugoslavije (Srbije i Crne Gore) pred Međunarodnim sudom pravde u Haagu</i> , Zagreb, 2014. (Šimun PENAVA)	497
Ive Mažuran: <i>Putokaz jednog života: Autobiografske zabilješke</i> , Osijek, 2013. (Danijel JELAŠ)	500
<i>Acta historiae medicinae, stomatologiae, pharmaciae, medicinae veterinariae</i> , sv. 32/1, Beograd, 2013. (Robert SKENDEROVIĆ)	503
<i>Zbornik Muzeja Đakovštine</i> , sv. 11, Đakovo, 2013. (Zlata ŽIVAKOVIĆ-KERŽE)	507
Međunarodni znanstveni simpozij o Krunoslavu Draganoviću, Sarajevo, 8.-10. studenoga 2013. (Josip MIHALJEVIĆ)	510

Contents

Géza PÁLFFY: A unique document on the geographical knowledge of the political elite of the Kingdom of Hungary in the middle of the sixteenth century: the register of the Hungarian and Slavonian towns, fortresses and castles occupied by the Ottomans from 1526 until 1556, compiled for the estates of the Holy Roman Empire	9
Fazileta HAFIZOVIĆ: New data on the waqf / endowment of Benlu-aga in Đakovo	41
Rosana RATKOVČIĆ: The presence of dervishes in the territory of Slavonia and Syrmia during the time of the Ottoman rule	53
Simona DELIĆ: Slavonian variants of the ballad on warrior-maiden in Croatian oral tradition and in comparative context: literary-anthropological approach to the plot and the hero	79
Dragan DAMJANOVIĆ: The orthodox church in Šaregrad – an example of a baroque-neo-classic <i>Gesamtkunstwerk</i>	107
Jelena ČERVENJAK and Zlata ŽIVAKOVIĆ KERŽE: Modernization processes and the position of women in Osijek at the turn of the 19 th and 20 th century	129
Sergej FILIPOVIĆ: The regulation of prostitution in Osijek in the late 19 th and early 20 th century: the Rules for organization and supervision of prostitution from 1896 and the Brothel rules from 1911	141
Branko OSTAJMER and Vladimir GEIGER: Charitable activity of institutions and associations in Đakovo during the First World War	159
Vijoleta HERMAN KAURIĆ: The Royal State Hospital in Pakrac – an example of economic activities of a large hospital during the Great War	193

Maja VONIĆ: Spanish flu in Osijek in 1918	217
Aleksandar HORVAT: The alteration of names of settlements in Baranja in 1922 (a contribution to the research of Baranja oconyms)	235
Tomislav CAR: The Orthodox Clergy Association of Croatia in the service of the communist regime: the Slavonian Eparchy from 1947 to 1967	253
Janja SEKULA GIBAČ: Deployment of UNPROFOR and (un)achieved demilitarisation in the occupied territories of Western Slavonia in 1992	281

Source Edition

Stanislav ARTUKOVIĆ: Letters from Ivan Kukuljević to Andrija Torkvat Brlić kept in the Brlić Family Archive in Slavonski Brod	315
Mica ORBAN KLJAJIĆ and Mato ARTUKOVIĆ: From the correspondence of Andrija Torquat Brlić	345
Šimun PENAVA: Lists of “war criminals” prepared by the Vukovar District Board of the Commision for the Establishment of Crimes Perpetrated by the Aggressors and their Accomplices from 1945	399

Anniversary

On the occasion of the sixtieth birthday of Dr Mato Artuković: Bibliography of scholarly works, 1980-2013 (compiled by Tatjana MELNIK and Marijan ŠABIĆ)	431
--	-----

Chronicle

Conference on a “forgotten region” in the Middle Ages (Marija KARBIĆ)	441
First Prizes of the Department for young historians (Stanko ANDRIĆ)	445
Book Reviews	449